

Harmadpeld.

9998

Budapest, Január 3-án.

366. szám.

VIII. évfolyam. 1875.

BORSSZEM JANKÓ

Az első gratulálás.

Boldog újévet kívánok !

Előfizetheti a kiadó-hivatalban Budapest, bálvány-utca 9-ik sz. Előfizetési díj: Egész évre 8 frt. — Félévre 4 frt. — Negyedévre 2 fr.

PROCLAMATIO.

Spanyolok!

EMAI NAPON elfoglalom őseim trónját szt. Serrano kegyelméből. Fortunam marfortes juvat! Beláthatjátok népeim, hogy nélkülük megeszitek egymást, holott alattam állván, a történet által rám ruházott jognál fogva én eszlek meg titeket. Szívesen látom, hogy feltaláltátok magatokat és még szívesebben fogom látni, ha semmi ellenkezést sem tapasztalok azon rendszabályok ellen, melyek csupán arra czéloznak, hogy titeket megemészthetőbbé tegyenek. Én megmentlek a harczok furiáitól és Don Carlos vadállataitól s lánczot csupán azért adok kezetekre, hogy a nyugalomra és pihenésre szoktassalak.

Az Izabellinumból kerültem a Theresianumba, hol don Antonio caballero de los Smerlingos volt vezetőm a praetendensi pályán. Magasztos jelszava: „Wir können warten!“ — bevált nálam. Én tudtam várni. Trónomba ülve megszűnik a polgárháboru. Békében fogsz élni s míg izabella gerant alii, tu felix Iberia nebulot kapsz éledre. Marforiunt montes, nascitur radicalismus. Ennek vége! Az erény arany rózsája kivirult ismét felséges mamám ölén. Don Carlos rokonom mehet immáron Espartero nyomán spanyol viaszkot önteni. Abajo la republica! Éljek!

Alfonzo.

Indokolás

a néptanítók nyugdíjazása tárgyában.

MIUTÁN a magyar állami pénztár már ugyanis annyit terhet visel, hogy valamivel több vagy kevesebb hihetőleg mindegy lesz neki, indítványozom: vállalja el a magyar állam a néptanítók nyugdíjazását.

Indokaim a következők:

Általános emberi szempontból a humanitás magasztos céljait tekintve, leghelyesebb volna minden embert penzionálni, hogy a status polgára jól érezze magát és nyugalommal gondolhasson öreg napjaira. Fájdalom, még számtalan viz fog elfolyni az új magyar lyrában, amíg a világ s legkivált a magyar állam azon helyzetben lesz, hogy az emberbaráti kötelességnek megfelelőhessen.

Amit az emberek összeségével nem tehetünk, tegyük meg legalább a néptanítókkal. Ők tanítják a népet. A nép tőlük tanul. Általuk taníttatik a nép. Népművelődés, jöjjön el a te országod! Mi lesz belőlünk, ha a nép műveletlen marad? Semmi! A porosz a 66-i hadjáratot néptanítóival nyerte meg. Mi is meg fogjuk nyerni a 66-i hadjáratot, ha néptanítóinkat jól ellátjuk. Öregségükre egy piczi kis háromemeletes házacska, néhány holdnyi kis parkocskával, holmi kis majorsággal, egy szerény fogatocska négy lovacskaival fejenként évi 10.000 ftocska tiszteletdíjjal aranyban: kérdem vajjon méltatlan kívánság ez tőlük, tőlünk? Bőven megtéritik szellemi értékben, amit pengő csengő, hitvány ércben dobtunk ki értük.

Ne rettenjünk vissza az áldozatoktól!

A civilizációnak be kell mutatni hódolatunkat, ha a zseb egy kissé bele is laposodik. Minő szemmel fog Európa ránk tekinteni, ha meghallja, hogy néptanítóink márványkádakban fürdenek envérükben — számártejben!

Pénzügyi tekintetek mellékesek!

Ghyczy fizessen — honnan veszi, ő lássa. — Ha ő nem képes az idealismus felhőmagaslataira emelkedni és derültebb régiókba nem szárnyalni magasztos lélekkel, ám nyalja a föld porát, de mondjon le oly tárczáról, mely a cultura szolgálatában a kötelesség filléreitől visszahökken.

Előre tanítói a népek — izzadjon a status!

Molnár Aladár
biz. előadó.

THEATRALIA.

Előadás után.

— Hogy tetszett neked ez az „Egy pohár víz“?
— Barátom, biz ez csak „egy kupicza pályinka“ volt.

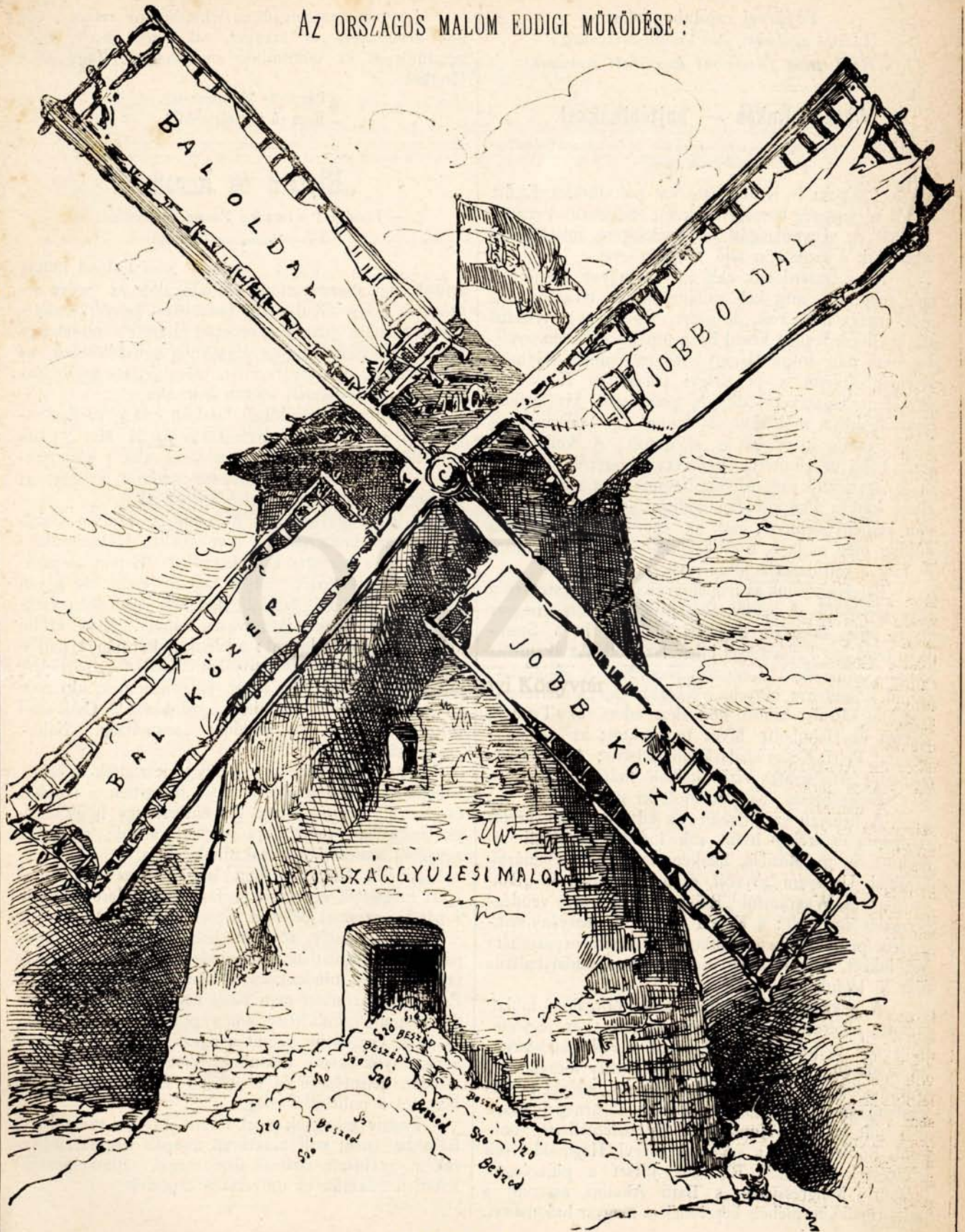
Hír szerint Kassainé Marlborough hercegnőjét el akarják szerződtetni szakácsnének. Marlborough s'en va-t-en — cuisine. Mirliton, dig don!

Levendula Marius remek Bolingbrokeját a főváros egyik legelső borbély officinája elé szánták czimernek, ami egyaránt megtisztelő figyelem ugy a jeles művészre, mint a hazai művészetre nézve általában. „Rézing rum tu ze fájín dzsentlmen bárber!“

Érdekes hírt hallottunk. A magyar múzsa ugyanis az „Egy pohár víz“ előadásán a szereplők részéről (Prielle C. kivételével) szenvedett bántalmazások következtében hivatalos helyen panaszt tett. A rögtön megindított orvosi vizsgálat erős daganatokat constatált mindkét orcáján, melyek Kassainé művészi kezének alkotására mutatnak. Továbbá erős surlásokat a hátán és nyakon, valamint szederjes foltokat és fakó sugillatiókat egész testén. Apollo, — a legújabb olympusi tévirat szerint, Marsyast keres a kerepesi uton, hogy megnyúzhassa.

Julius Saporinus Corneliciida remeg.

AZ ORSZAGOS MALOM EDDIGI MŰKÖDÉSE :

DARA!...

— Fővárosi csodabogárka. —

(Látható mindenütt, ahol kerületi orvos lakik.)

„Budapest fővárosi kerületi orvosa.“

Visszatetinkés — sajtóbihákkal.

— Mikor t. i. a corrector és szedő uraknak az ó-esztendi Sylvester-puncsot emlegetik még. —

Az 1784-iki év is elfékezte hat pálcafurását. Eltűrt a régtelenség homáglyának sötétségében. Versünk hát eg végypillangást tevényekéjére, mielőtt üdvözöljük a szűkőbön álló 7185-iki evet.

Rozs eszterdönnek elég jó volt ugyan, de jómak elég rozsa: azt meg kel vallatnunk. A bilágvégesség megvarazva nem volt, de azért mégis néni gunytalanság mellesze lengett közül benn ütnek. A kormányválság nem tette tökre Maragországot, miulán Gyhzy Kármán átverte a pénzirigyi tálczát és Kepkároly egy elemi tápszékére ült. A palrament kiváltpeken bigotságokban működött és fontos új tömvényeken kívül Szamos új adókát is elfogott. A küllopolitika terén béka ur alkotott. Orszország vészéről a nemzetőrségi agstációk megszűntek, Nemétorgász a kievarchia elleni karcza által minden bódítási szándék alfödésére van kéménytelenítve; csak az egy Snyapolorszában dülöng még mots is a ráklistákkal a bolgár báhoru és foly a czirilizáció piros réve.

Bélviszonyaink az ivodalom és szépnűvészet terén igen kiélegítőek. A befolyt év alatt levégződött a magyar nyelo teljes szószára Fagarasi által, ki is a Szent-Iván-rend kis keresetjével juhamlaztatott. Az akamédia kiadta „Göhte ételét“ Levestől; Szósz Károly „Salambo“ című köteménye elnyelte a Násdady-díjt; a mertészet-tunyámi sártulat kitűró könyeket adott ki Tyüdall, Darwu és Hehnboltr hives tudósoktól; az „Atheenaem“ Petrfi Kepes kiadását hozta létre; Aramj Jánecs elkészült Aristocrates vizjátékainak fodritásával; Róth Már szános beces mankút adott ki sbt.

A nemezi színházban tiz edereti badar került színrapra és ereken hívül sok fodritott kölföldi remükme, u. m. Morièle, Skakepsaere, Ggol s mások darabjai. Uj opera 20 volt, és pebig: Elkertől „Bankrosits“ és Wagramtól „Reiniz.“ Bosszusabb vendégpereszlés egy volt: a Kauch Minnié, a rézvény-színbázban pediy a Bossié. Bukody istánvéri népszinhára megdukott. A koloszvári ünnepeylen a dudai balárda tűnt ki leginbák.

A pékzóművészet terén elénk morgalom mulatkozott; elkérdték a műrészház éptiését, az egytemi könyörtár új palája már késen áll, a Fedrinand-vasuti hit ádatatott a fogalomnak. A dudomány mezeje sem volt mebbő; megujult az ipa-muzeum, melyben érdes felolvadások is tartattak; tudányomos ünnepeyekben sem volt biány, s Kunfaly Pál az ortentalisták bonboni, Bómer Frólis a végészek hiervi, Hagmald évsek a fűrészek flóvenczi, Rudencz Jórsef a phibologok incspurki hongressusain s Batti Abelina asszomj a pesti rigadó termében képriselék a magyar ludományt.

Igy tehát megélegülten lekinthetünk rissza a befolyt érve, mert „és magyar, áll Buba még“, nem vesztünk el és telkesülten monohatjuk. Nagy lökőnkkel:

Bál sorza kit régen tég,
Kozz rá vég eszterdőt!

„Életem és korom.“

— Töredék Pulszky Ferenc emlékeiből. —

(A szerző szives engedelméből.)

74-ben igen bolond időket értünk, úgy összevesztünk mindnyájan az egész országban, hogy Gyulay Pál becsületes kenyérkeresetének csorbitása miatt folyamodást intézett a rendőrséghez, mely szerint elmegy Mexikóba benszülőttnek, ha a nyelvelést, szószátyárkodást, czivakodást, aggatózást és egyéb szabadalmait mások bitorolja.

Ebben az esztendőben alakult meg parlamentünkben a malkontens professorok pártja. Már 73 óta csiráztak magvai, de valósággal csak akkor nőtt terebélyes fává, mikor legbüszkébb sudarát, az egykori pénzügyért a kabinet erdejéből kivágták.

Ő leit a szellemi fő, ki azonban mint a Dalai-Láma nem mutatkozik a hivek előtt. Háttérben sugalmazott és osztotta ki a jelszókat. E párt alapszabályai közé tartozik, hogy tagnak csak oly egyén fogadtatik föl, aki legalább hét évig epebajban szenvedett. Májbetegeket is szivesen látnak. Mert szidni kell és lehordani mindent: a jelenlegi kormányt, parlamentet, vezéreket, közkatonákat. Általános pártjelszó, melylyel mindenkinek tettei jellemeztetnek, aki nem tartozik a párthoz, az mind: „ostobaság!“ Csak amit a kormány tesz, az mindig: „szamárság.“ Néha: „marhaság!“

Mint a gáz gőze terjed, úgy terjesztették az elégtelenséget a clubban, házban — belevitték a lapokba és elszontyolitották a magyar embert úgy, hogy bizalmatlanságban már lábba se mert állani; attól félt, agyagból vannak és leszakadnak alatta.

Az én lángeszű fiam is e párthoz tartozott s azért megtették egytemi professornak. (Mert aki beállt a pártba, azonnal bejutott a jogi fakultásba).

Szóval, hogy röviden jellemezzem e nevezetes pártot, az elégtelent volt mindennel, magát kivéve és tagjai szidtak mindent, csak saját személyöket nem. Egy évnél azonban nem éltek tovább, mert nem volt más alapjuk, mint a közvélemény pillanatnyi lankadtsága és más chance-uk, mint a zavar és chaos. Mihelyt a viszonyok kissé tisztultak, elenyészett a pártnak minden jelentősége és nagyképü logikájukat lerázta magáról a politizáló világ.

Positiv eszméjök nem lévén, további szereplésre, fájdalom! nem volt hivatásuk, csupán nagyszerü gyerekem, a Guszti, tartotta fenn magát, mint elpusztíthatatlan államfiu és universális kapacitás.

CSODABOGAR.

Jegyzéke

Azon költségeknek, melyek az alul irt Furtai küldötség által Urbéri ügyben Bétsbe tett utazás alkalmával, jövet menet ad vires tétetvén, az érdemes Tanács által helybe hagyatni kéretnek.

Folyó szám		Váltóba	
		frt.	kr.
1	Elindultunk pénteken, (áldomás) elbutsuzásra	50	—
2	Ványán megháltunk	30	—
3	Egyikünk Dohányzatskoját elvesztette (kostök) — a kár	1	15
4	Mást kelletvén venni	7	—
5	Szolnokon Bíró Uram egy esmérőssével Találkozáván (áldomás)	4	—
6	Ugyan azon esmérős által a küldötség — haza Furtára 4. font kecsegét küldöt	5	—
7	Áldomásra	4	—
8	Pestre meg érkezvén — eddigi költség az áldomással	29	—
9	Pesten szállás, étel, ital, Muzsika, és egyéb kinem tehető élvezésekre	53	—
10	Elindulásunkkor fölöstökömrre, kávé, kolbász, Gujás hus, — pálinka, és borra	12	30
11	Ez alkalmával a követség egyike által eltöröt findzsáért	2	30
12	A Gőzhajórai ki szállításért	9	—
13	Elindultunk — áldomás	5	—
4	Esztergomnál — meg motoztak bennünket, s a pesti reggelizés alkalmával véletlenül szeredásunkba tévejedet — egy ezüst kanált s annak árrát vissza kelletvén adni, hogy valamelyikünk szemé-lye is le ne tartoztattasson — büntetés pénzül — együtt	100	—
15	Meg menekültünk szerentsésen — áldomás	5	—
16	Gőzhajói vitel bér Bétsig	78	—
17	A Gőzhajon az extra szoba miat, a kapitánnyal öszve koczkodván, Komáromnál kitétettünk — áldomás	16	—
18	Komáromtól Bétsig egy gabonás hajon 5. napig mentünk	128	—
19	Bétsbe meg érkezünk valahára, — áldomás	11	—
20	A Hajos kapitány el'en német instantiat irattunk	12	30
21	A főbírot hiijába kerestük — áldomás	35	—
22	A Cancellariai Lejb huszarnak utasításért	12	30
23	Jegyző Urnak egy Frak. és Czilinder Felber kalapért	60	—
24	A tiszta fejér ruhából ki fogyván, — szapultattunk	20	—
25	A küldötség az audientiára készülvén, fültisztításra fog kfeft vettünk	50	—
26	Csizmánkat Líba zsirral meg kentük	6	—
27	A Cancellaria épület portássának	10	—
28	Az ajton állonak	20	—
29	Egynek másnak jó szóért	100	—
30	A Cancellariához bebotsájtattunk	200	—
31	Meghalgatásért, biztatásért	400	—
32	Cancellár Uramtól haza mentünk, áldomás	9	—
33	Bíró Uram köpüt rakatot magára	4	—
34	Jegyző Uram piotzát — 12-öt	12	—
35	Ezek nem használván mind ketten erei vágattak	5	—
36	A küldötség beretválására Bétsig kétszer	10	—
37	Nyoltz beretva köszörülésért	12	—
38	A helység kocsissának egy Suhogoért	1	40
39	Bírák uraiméknak egy uti kalacsért	7	—
40	A helység gazdasszonyának — egy pár piros karmasin Csizmáért	15	—
41	Ugyan annak két zsák foldani valo varro tüért	—	12
42	Veress Mihály uram meg bizásából — Bába Borosnének egy hojag kristélyért	8	—
43	A követség egyik tagja a színházba ki csiholt — büntetés pénzbe	5	—
44	Bíró uram az ebédlöbe le hozta csizmáját, büntetés	5	—
45	deto Szeméremből egy fa köpenyegbe huzódott, büntetés	5	—
46	A király tanyája látogatása alkalmával, — áldomás	7	—
47	Egy i-ben nyujtozkodás közben Bíró uram az omnibust ki tágitotta	50	—
48	Bétsbei tartozkodás hat napig	127	—
49	Ismét hajora ültünk	96	—
50	A gőzhajon a küldötség egyik tagja verés közt pipáját a Leveses tálba ejtette — büntetés	6	—
51	Bíró uram a fagylaltat kenyérre kente, nevetés, összeveszés, bé záratás	15	—
52	Bíró uram nadrág szijja — prüsszenés közbe elszakadt	6	—
53	Költség kimelésből este semmit sem ettünk, hanem ittunk	12	—

sat., sat., sat.

Nyomós okok,

melyeknél fogva Suttymberki Dárius honatya, sohasem járhat el
AZ ORSZÁGGYÜLÉSRE.

Tavaszzal. No, fogatok, hajatok be a vasuti állomásra. Aztán föl Budapestre! Végre is, az ember honatya. — Ni ni, de nagy szél kerekedik egyszerre! Pista, fogj ki. Holnap is nap!

Nyáron. Csak itt nem hagyhatja az ember a gazdaságát, mikor javában nyomtatnak, csépelnek? Egy-két hét nem a világ. S aztán ekkora melegben! Majd ha egy kis eső leverte a forróságot.

De hirtelen lett meleg! No majd ha egy jó esőcske lehűti a forró levegőt. Nem kívánhatja a haza azt az áldozatot, hogy a gutával lapíttassam meg magamat.

No már meg! Most se hossza, se vége. Akár Ernő beszédei esnének le az égről. Mekkora sarak! És az az országut! Az a kormány! . . . meg az a vármegye! . . . Jaj jaj jaaaj!

Őszszel. Tessék! Kerekagyig sár! A jószág csülökig dagaszt benne. Ezek aztán az állapotok! Szegény hazám! Bizony, ha lehetne, fölmennék. De hiszen elvégzik azt nélkülem is.

Télen. Jaj, a kis fiacskám fogzik. Szegényke, hogy ordít. Bizony sokat szenved. Nem vagyok én vad indiánus, s szív helyett nem kő van a keblemben, hogy szenvedő gyermekemet elhagyjam!

Ecce! Még jóformán ki sem taposták a szőlőt, már nyakon önt a tél. Mekkora hó! Csak már fagyna legalább, hogy fölnézhetnék egy kicsit abba az országgyűlésbe.

Megint családi ügyek! Az ember a legjobb akarttal sem mozdulhat el hazulról!

(Eben a valóságos történetben az a nevezetes, hogy viszájáról is igaz.)

Mokány Berczi

a dombszögi kaszinóban.

— Egy látogatás. —

Czurukk!

Ahogy ma röggvel az ambituson szidom az igás kocsisomat, amért szénával dörgölte meg a kisafást: rázendíti a finánczom a vonnyitást. A finánczom, az a czondra kutya, kit az udvaromon tart a cselédségem bottal, moslékkal.

Mondok, mit vonyít a fináncz? Nyilván való hogy zsidószagot érez, vagy nímetet látott meg az utcán. Mert ha drótostót vagy más idegenyt szimatol, akkor csak úgat; — de ha zsidót, nímetet pillant

meg valahol, akkor vonyít. Nem tanftotta rá senki; csak úgy a maga emberségibül cselekszi.

Még jóformán bele sem melegedett a fináncz, kezdi a zsandár is. A zsandár, ez a másik kutya. Nem az én portámhol tartozik, csak úgy gyün oda látogatóba. Hanem azér neki is kijár, ami a fináncznak. A zsandár a legvíknyábul kontrázott. E' rozjel! Ugyan mi a nyavalya törí úket? Tán bizony... no, még csak a' kék az új adóhol, hogy ne csupán a finánczminisztérijom, de még a kutyám is megveszekedjen tülle.

— Csiba te! Huzzátok be az ól mögé úket, Palya! kajátok oda a pajzán gyerekek. Mi bújt azokba a dögökbe?

A kutyám mán most olyan keservesen sivalkodott, hogy beillett volna zsidó kántornak hosszú napon. Sáska gyün-é, vagy vége akar lenni a világnak? Még ilyen lamentációt nem követett el, móta a portámon koplal.

Ekkor löki felém a lapoczkája közül víkony fejit egy daru-csipaszba ójtott szabólegény forma barázdabillegető. A lábászára úgy lödörgött a csizmaszárban, mint mozsártörő a mozsárban. A körme közé fokost szoritott, hogy a szél föl ne kapja lebegő mivoltát. A nyakában panyókára lógott egy göndör guba, akár rúdon a fekete zászló. Az orcátlan szakasztott olyan birómandlit uzovált mint magam. A szakállábul szerettem volna szakítani pozdorjának valót, a búribül meg taplót. De nem volt búr a pofáján, ahogy a diszkurzus folamatyán kisült.

Azt kérdezte, hozzám van-é szerencséje?

— Hozzám hát! mondok én

— Alász' szolgálja, mondja ü.

— Nem tartok ilyen hitvány cselédet, hogy nekem alázasos szolgálóm legyen, gondoltam magamban. Szervusz! Ezt fentszóval mondtam. Ha enni akar, az ámbitus végén van a konyha.

Ekkor a víkony dongáju snájder még a szügyit düllyesztette ki, hogy ő nem kúdulni gyütt ide, ha' előfűzetést gyűjteni. Hát a széna píz, hogy gyűjtsék?

— Előfűzetést? Hát azt úgy szedegetik mán, mint az egri barátok a lisztet? Tán bizony kint is áll a szekere?

— Uram, én a h a z a nevében gyűttem!

— Akkor csak menjen is a haza nevében oda, ahun szalmábul szopják a téntát, mert úgy itt felejttem, mint a köhintést. Abrincs!

A fináncz meg a zsandár akkorákat vonyítottak most, hogy madzagban megtett volna 200 rúfót.

— Hazámfia, mondá a felötözöttetett ürge, hallgasson meg! Mikor az ember azért állit be egy hazafias hazafiunál, kinek neve béhangozza nagy ez országot, hogy e hont közösen megmentünk, egy kissé barátságosabb fogadj istenre tart számot.

— Hm, mondok, már hogy mi ketten möntsük meg a hazát? — Tetszett neköm ez a gondolat. Hátha én eltrafálom, akit eddig híjjába vettek czélba a czimeres státusférfiak. Országos emberhöl pallérozott tónus illik, mondok magamba. Böffentse el hát, mi dagasztja a bögyit, barátom?

— A választások küszöbén állunk. Megint biztatni kellene a népet. De fogytán van a píz, a hitel, a z i t a l! A zsidó meg...

A fináncz meg a zsandár már üveghangon flótáztak az ól megett, úgy, hogy a hizóm is gusztust kapott a muzsikára. Már most terczebe fujták.

— . . . a zsidó meg, uram! . . .

— Hagyja a zsidót! Maj csak agyon ütögessük úket, ha független állam leszünk és győzni fog a szabadelvűség.

— Lelkesülők nemes és czélerányos gondolkozásán, hízelgett a vendég. Tehát egy alapon állunk. De mit ér, ha ezen és ehez hasonló eszmék csak az ön kebelében buzognak? Terjeszteni kell! Erre pedig csakis a „K o r t e s“ alkalmazatos.

— Tessen?

— A „Kortés“, azon ujság, melyet alapítottam a honhaza megmentésire. Bor helyett ezt a lapot kell mérni a szent népnek . . . a . . . (csitt!) a buta népnek.

— De hát megrészegedik e tülle?

— Meg-é? Megkereng bele! A törkölypályinkánál erősebb argumentációval száll az agyvelejébe! Nem csak ő kap be tülle, hanem b e k a p o k magam is.

— Ahán! Aztán mi párti voltakép a „Kortés“?

— Hasze az a virtussa éppen, hogy minden párti! mert m i n d e n pártot köll megnyerni a szent czél-nak. Azért hát kérem önt, jeles hazafi, fizessen elő 100 példányra.

Kiöntelek, te frizérozott ürge, mondok magamba.

— Ágravaló ágrulszakadt ipar-banditája, nesze a fogláló! mondok főntszóval.

És ezzel egy nőmös lenditéssel ugy célba tráfáltam, hogy tán még most is repül. Bár csak ki-lökhettek volna az országbul, hogy valahun nímetnek esne le, mert való igaz, hogy röstellem az atyafiságot. Ha a hazát meg nem mentettem is, de legalább a hazát mentettem meg ettül a pernahajdertül.

Mán csak azért is jól esett, hogy, mintha csak elválták volna egyszerre, abba hagyta a vonyítást a fináncz meg a zsandár. A hizóm is megnyugodott és jóízüven rőfintett, gondolván magába: van ember, akin disznóságba még a mangalicza se foghat ki.

Ha van mívelet, akivel a hazát meg lehet menteni, az csak az, akit én hirdetek.

Ha' szólljék hát az a csöndes!

Kerkapoly az adóról.

— Főlolvasás a kereskedelmi csarnokban. —

Tisztelt hallgatóság!

AZ ADÓ, mint minden pénzügyminiszter be fogja vallani, az egyetlen kiadás, mely bevétel. Ezért is be nem veszi a magyar ember természete. Ennek csak örülhetünk, mert ez az egyetlen pont, melyben hazánk bármely nemzetiségü fia valódi magyar ember.

Az adó történelme igen érdekes. Már a régi zsidók is fizettek adót, persze az ő hierarchikus rendszerök folytán az istennek, kit is ezért Adónáj néven neveztek.

A régi görögök adónikus versben rótták le adójukat, ámbár adóbehajtóik korántsem voltak mindig adóniszok.

Tőlük szivárgott át az adózás Ausztriába, s az illető részt ezért Stájer-országnak nevezték; onnan a magyar nyugati vasuton directe hozzánk jött.

Az adót régibb közigazdasági tudósok direct és indirect adóra szokták osztani. E főlosztást azonban igen ferdének tartom, mert pénzügyéri praxisomból tudom, hogy épen azokat, melyeket directeknek neveztek, szokta a közönség a legindirectebb módon intések és executiók segedelmével lefizetni, míg ellenben az indirecteknek nevezett adók, pl. a dohányért stb. járók, rendesen igen directe és önkényt folynak be.

Ezért is én az adót nem így osztályozom, hanem főlosztom olyanokra, melyek befizettetnek, és olyanokra, melyek be nem fizettetnek. Ez a praktikus szempont.

E két adónem becsére nézve nálunk más viszonyok állnak fönn mint másutt. Nálunk ugyanis a befizetett adók képviselik a passivumot, mert azok alapján kapjuk kölcsöneinket, holott a be nem fizetett adókat ki nem adhatván, azok mint activum az országéi maradnak. Minél több adó nem fizettetik be, annál kedvezőbb tehát az ország pénzügyi helyzete, — t. i. absolut ideális szempontból, melynek azonban persze pénzügyi praxisunk ez ideig még meg nem felelhet.

Az adó minden emberi intézmények közt a leg-tökéletesebb, mert mindenre lehet alkalmazni, még a minusra is; például ha krachos, időben kereseti adót kell fizetni. De minthogy e prózai világ az eszményi tökélytől idegenkedik, az adó sem népszerű. Mindamellert népünk egészséges eszéről tanuskodik, hogy az adó főnebbi két neme közül a be nem fizetettnek határozott elsőséget ad. Hasonlókép pénzügyi rendszerünk eszességét bizonyítja, hogy a kormány közegei is csak a be nem fizetett adót tudjuk be plus gyanánt, a befizetett adó számba nem jöhetvén.

Megadóztatni e szerint ha mindent nem is lehet, de legalább mindent kell, mert a kötelesség ezt parancsolja. Nevezetesen megadóztatandók:

1. a szükséges tárgyak, mert nem szükségtelenek és

2. a szükségtelen tárgyak, mert nem szükségesek.

Az utóbbiakat luxus-adóknak nevezni helytelennek tartom, mert az adó sohasem luxus.

Ami jelen adóviszonyainkat illeti, azok, mint önök jól tudják, igen kedvezők. Az adóképesség háttartalanságával szemben önök a megadóztatás minimumát még alig érték el. Hogy a maximumát elérhessék, a kormány mindenképen igyekezni fog és, ha ezt egyszerre nem eszközölheti, az önök hazafias elnézésére mindenestre fog számolhatni.

Ami az adózás jövőjét hazánkban illeti, azt igen kecsesgetőnek tartom. Csökkenésnek az eddigiek után ítélve, helye nem lesz és nemsokára el fogjuk érni azon pontot, melyen az adótól is adó fizetődik, amit kívánni önöknek jogos igényei vannak.

És így bizton nézhetünk a jövőre elé, mert a míg egy nemzet adót fizet, addig nem halt meg, — adót pedig fizetni fogunk örökkön örökké.

Ennyit e tárgyról nagyban és egészben.

H a g y a t é k. Ha előbb találnék meghalni mint te, ugy reád hagyom minden jó tulajdonomat: őszinteségemet, barátságomat, önzetlen szeretetemet; mert tudom, ha csak így nem — soha se jutsz birtokukba.

Felelős szerkesztő: CSICSERI BORS, bálvány-utca 9. sz.

ELOFIZETESI FELHIVÁS

Közérdek

czimü politikai napilapra.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: Halász Imre

UJ POLITIKAI LAPOT inditunk, mert hazánk sorsának intézésében új eszméket s új irányt tartunk szükségesnek. Minden pártnak, minden párttörődéknek, sőt minden helyi és külön érdeknek meg vannak a maga organumai; — lapunk az országna k, a közérdeknek organuma leend.

Magyarország válságos helyzete még nem érte el tetőpontját. Nagy események, nagy politikai küzdelmek előestéjén állunk. A fontos kérdések e pillanatban látszólag nyugosznak, de nemsokára napirendre kerülnek ama komoly érdekharcok, melyek alkalmasint Magyarország állami jövője felett fognak határozni.

Ausztriával szemben meg kell oldani azon kérdéseket, melyeket az 1867-ki kiegyezés el nem intézett azokat, melyeket hibásan intézett el. A bank- s az ezzel kapcsolatos valutakérdés soká függőben nem maradhat, Magyarország hitelviszonyainak önállósítása nem késbetik soká. A kereskedelmi és vámszövetség pedig, mely Magyarországra nézve mind pénzügyileg, mind nemzetgazdaságilag károsnak bizonyult, 1877 végén szerencsére lejár s a gyakorlati politika egyik legnagyobb és legnehezebb feladata leend oly egyezmény létrehozatala, mely Magyarország pénzügyi megkárosításának véget vet; egyuttal nemzetgazdasági fejlődését biztos alapra fekteti 1867 emancipáltas Magyarországot politikailag Ausztriától, de a nemzetgazdasági önállóság épületét nagyon csakán hagyta; 1877 feladata lesz, hogy megteremtse pénz- és hitelügyi s nemzetgazdasági önállóságunk alapjait.

Ime a politikai jövő képe, melyet nem tesz derültebbé az, hogy az európai helyzet szinte katasztrófákat rejt méhében, melyek kitörése csak idő kérdésének tekinthető.

A nemzetgazdasági emancipáció nagy művét sikerrel keresztülvinni, az elkerülhetetlenül bekövetkező küzdelmeket s rázkódásokat diadalmasan kiállani csak politikailag erős, pénzügyileg rendezett Magyarország képes.

Ha a rohamosan váránk tódulóságos események készületlenül találják az országot, ha a mostani chaoszt szótosztatni, s az ország összes erőit nagy actióra összpontosítani nem sikerül, akkor attól lehet tartani, hogy nemcsak hogy nem fogjuk biztosítani állami létünk azon tényezőit, melyek ma még hiányzanak, hanem elvesztjük azokat is, melyeket már birunk.

Nem a tudósok elméletei, nem szörszálhasogató pártviták, nem is porlepte irott törvények döntők ma a népek életében: az egyedüli elhatározó tényező az erő, a hatalom.

Magyarországot nem liberalis vagy conservativ jelszavak hanem csak az összes anyagi és erkölcsi erőtevényzők concentrációja s e concentrált erő segítségével tervszerűleg keresztülvitt gyakorlati intézkedések menthetik meg.

A „KÖZÉRDEK” erős Magyarországot akar. Erős Magyarország erős kormány nélkül lehetetlen. Oly kormány, mely lábai alatt inogni érzi a talajt, nem leend képes egy sikerre kilátást nyújtó kibontakozási tervet keresztülvitelére.

Pedig véget kell érni azon helyzetnek, midőn a magyar kormány csak uralkodik, de nem kormányoz; midőn most már hét év óta az ország testén, — mintha érzéketlen tetem volna, — felelősség nélküli bizottságok tesznek dilettans kísérleteket.

Az idült kormány- és pártválságnak véget kell érnie, különben nemcsak nem bontakozunk ki a mostani bajokból, hanem a zűrzavar épen akkor fogja elérni tetőpontját, mikor az országnak nagy erőfeszítésre, egységes actióra legnagyobb szüksége lesz.

A jövő választások fognak dönteni a felett, a chaosz uralkodjék-e Magyarországon vagy a rend.

A „KÖZÉRDEK” azokat fogja támogatni, a kik igyekeznek megalkotni azt, a mit 1867-ben megalkotni elmulasztottunk, ellenben tiltakoznak annak könnyelmű lerombolás ellen, mi az élet bírálatát sikerrel kiállotta.

A „KÖZÉRDEK” az 1867-ki közjogi kiegyezést az osztrák állammal a magyar politika oly sarkkövének tekinti, mely többé napirenden nincs s melynek többé napirendre kerülni nem szabad. A káros helyzet akkor érend véget, midőn az egyik táborban megszűnik az aggodalom, a másikban megszűnik a remény, hogy e kiegyezés bolygattatni s megrendítettetni fog.

A „KÖZÉRDEK” egészségesebb párt s parlamenti viszonyok kulcsát nem beteges coalitio-kérdésekben, hanem egyedül a kiegyezési párt nagy döntő és végleges diadalában keresi.

A kormánygépezet s a közigazgatás és igazságszolgáltatás egyszerűbbé s olcsóbbá tétele mind pénzügyi, mind közigazgatási szempontból elodázhatatlan. A „KÖZÉRDEK” oly reformot fog támogatni mely czélszerűség követelményeihez képest localisálja a közigazgatási functiókat, ellenben erős központi hatalmat teremt. Buzdítani fogja az egészséges öntevékenységet minden téren, de ellene lesz mindennemű autonomikus ábrándoknak, melyek az állambatalom rovására akarnak érvényesülni.

A pénzügyek teljes rendbehozatala nem kezdete, hanem befejezése s betetőzése a nagy átalakulási s kibontakozási nűnek. Magyarország pénzügyei akkor lesznek véglegesen rendbe hozva, ha indirect adóink a vám- és kereskedelmi szövetség nyitja alól kiszabadulva, kellőleg jövedelmeznek, ha a vasuti garantiák terhe nem fogja nyomni a rendes költségvetést, az államadóság convertálva, évi állambiztatásunk a normal budget alapján rendezve lesz.

Hogy azonban ez állapotot elérhessük, időre s erőre van szükségünk. Rőgtön csak két eszköz áll rendelkezésre: a szigorú takarékoság és a jövedelmek emelése. Fájdalmas mind a két eszköz, de ha elmerülni nem akarunk, egész erőlyel meg kell ragadnunk mind a kettőt:

A magyar nemzetnek soha sem volt nagyobb szüksége önzetlen hazafiságra, minden egyes tagja áldozatkész munkásságára s erőteljes összetartásra, mint jelenleg.

A „KÖZÉRDEK“ az egyetértés és összetartás hirdetője lesz mindenkor. Nem keresi a harcot az országban létező egyházak, vallásfelekezetek vagy nemzetiségek bármelyikével, sőt ily harcz könnyelmű felidézését bűnnek tartaná. Kötelességének ismerendi azonban kilépni tartózkodó állásából, ha bármely oldalról oly lépések törtennének, melyek az államhatalom csorbitására s a belbéke és egyetértés megzavarására irányulnának.

Erős meggyőződésünk, hogy azon politikai irány, melyet főbb vonásaiban jellemeztünk, a legalkalmasabb arra, hogy hazánk jelen szomorú helyzetéből kiemelkedhessék s politikailag s pénzügyileg megerősödhessék.

Bizalommal fordulunk tehát azon polgártársainkhoz, kik nézeteinket osztják, hogy lapunk körül csoportosuljanak.

A „KÖZÉRDEK“ hetenként hatszor a legnagyobb politikai lapok alakjában, mint reggeli lap egész iven, hétfőn s ünnep utáni napokon mint esti lap, legnagyobb féliven, tehát m i n d e n n a p meg fog jelenni.

Midőn a politikai anyag nagy tömege megkívánja, rendkívüli mellékleteket is fogunk adni.

Vezércikkjeinkben a politikai, nemzetgazdasági, pénzügyi és társadalmi kérdéseket elsőrangú publicistikai erők fogják tárgyalni.

Az országgyűlés, a bizottságok és pártelubbok tárgyalásairól hű értesítésekkel szolgálandunk.

A főváros ügyeit függetlenül az egyes párttörődékektől beható figyelem s szigorú bírálat tárgyaivá teendjük.

Külföldi rovatunk alaposan tájékoztató olvasóinkat a világeseményekről s eredeti levelezéseket hozand a nagy európai fővárosokból.

Távirataink s ujdonsági rovatunk a legújabb eseményekről gyorsan értesítendi olvasóinkat.

A tudományos és közhasznú intézetek és egyletek működését ismertetni s a szükséghez képest lelkiismeretesen ellenőrizni fogjuk.

Mindenkor tekintettel leszünk a vidék érdekeire s hasábjainkat megnyitjuk a közönség jogos panaszainak s felszólalásainak.

Tárczánk az irodalmi, művészeti és társaséleti mozgalmak hű s az érdekes és tanulságos olvasmányok gazdag tárháza leend.

Adni fogunk továbbá egy rendkívül érdekes társadalmi regényt „A MÁSOK PÉNZE“ Gaboriau Emiltől ZICHY Camilla jeles fordításában.

Lapunk körül oly nagy számú s oly kitűnő irodalmi tehetségeket sikerült csoportosítanunk, hogy bizton reméljük, miszerint a művelt magyar közönség igényeit minden tekintetben kielégíteni képesek leszünk.

Budapest, 1874. december hóban.

Halász Imre,

a „Közérdek“ felelős szerkesztője és kiadó-tulajdonosa.

Előfizetési feltételek.

Budapesten, házhoz hordva és vidékre, postán küldve:

*Egy évre . . . frt. 20. — Félévre . . . frt. 10. — Negyedévre . . . frt. 5. —
Egy hóra . . . frt. 1.80*

A „Közérdek“ 1875. január elsején fog megindulni. — Az előfizetési pénzek a „Közérdek“ kiadó-hivatalába (egyetem-utca 4. sz.) intézendők. — Gyűjtőknek minden **tizre** egy tiszteletpéldány jár. — Vidéki előfizetések legcélszerűbben póstai utalvánnyal eszközölhetők.

Budapest, 1874. decemberben.

A „Közérdek“ kiadó-hivatala.

(Franklin-társulat, egyetem-utca 4. sz.)

ROSENBERG TESTVÉREK KIADÁSÁBAN

Budapesten, egyetem-utca 2. sz., megjelent

Ifjúsági iratok minden korbéli gyermekek számára:

Forgó bácsi A. B. C.-és könyve jó gyermekek számára.

Középnagyságu negyedréti alakban, 26 lappal, kemény vászonkötésben, színes czimlappal. E gyermekkönyv a nagy és a kis abécét tartalmazza, minden lapon egy-egy betűt néhány tréfás vagy jellemző alakkal az illető betű formájában s rövid verssel magyarázó szöveg gyanánt.

A képek pompásan színezvék,

s gazdag változatosságot nyújtanak a gyermek képzelmenek, úgy hogy a művészi erők által kiállított mű a maga nemében egyetlennek mondható.

Ára 1 frt 20 kr.

A DADA KÉPESKÖNYVE.

Középnagyságu negyedréti alakban, keménykötésben 36 lap, színezett czimlappal.

E könyv az olvasni még nem tudó gyermeknek bájos gyermekalakokat, jeleneteket és állatokat mutat oly fényes kiállításban, hogy a legkisebb gyermek is mohó örömmel fog

utána kapni s a művészi kivitel e színezett képeknél biztosítja azon célt, hogy a gyermek figyelmét leköttesse s a feltüntetett jeleneteket minden magyarázat nélkül is megérti.

A könyv külső borítékát színes czimkép díszíti. — Ára 1 frt. 20 kr.

GYERMEK-LUGAS.

Közép nagyságu negyedréti alakban, keményen kötve s pompás czimlappal ellátva 72 oldalon mintegy 40 gyönyörű, részint színezett, részint a szövegbe nyomott képet tartalmaz magyarázó szöveggel, elbeszélésekkel, mesékkel, dalokkal és költeményekkel.

E könyv azon célt, hogy vonzó tartalmával lekösse a gyermek figyelmét, kiválóan eléri, mert nem egyhangú, hanem gazdag vál-

tozatban követi egymást a bő tartalom, míg oly gyermekkönyvek, melyek csupán egy mesét vagy elbeszélést nyújtanak, az említett célt csak nagyon ritkán érik el. A jelen könyvet a gyermek, még ha egyszer már végig is olvasta, újból és újból előveheti s érdekekkel lapozhatja, mert mindig talál benne valamit, ami figyelmét fölkeltsi sőt amit könyv nélkül is be tanul. Ára 1 frt.

LECKE UTÁN.

Mulattató és tanulságos olvasmányok az érettebb ifjúság számára.

Középnagyságu negyedréti alakban, keményen kötve 144 oldalon, mintegy 80 válogatott, részint színezett, részint a szövegbe nyomott képet tartalmaz vonzó szöveg kíséretében, továbbá elbeszéléseket, költeményeket, dalokat s gondosan szerkesztett ismeretterjesztő cikkeket.

E könyvnél a szerző célja az volt, hogy az ismeretterjesztő olvasmányt egyesítse a mulattatóval s ez oly mértékben sikerült, hogy e mű valódi kincs bányája az érettebb ifjúság számára. Minden szülő örömmel fogja

e könyvet gyermeke kezébe adni s még nagyobb örömmel fogja azt a már kissé érettebb elméjű gyermek fogadni s annak tartalmát élvezni és becsülni.

A „Lecke után“ e könyv a gyermeknek szórakozáson és mulatságon kívül még oktatást is nyújt s alig van a könyvpiaczen mű, mely az ifjúsági irodalomban eddig nagyon érzett ezen hiányt oly teljesen kitölthetné.

Ára 1 frt. 40 kr.

E négy könyv, melyről teljes meggyőződéssel mondhatjuk, hogy páratlanul áll az ifjúsági irodalomban, mesés olesó ára daczára pazar fényvel van kiállítva s nagyon czélszerű ünnepi és alkalmi ajándékot képez.

ROSENBERG TESTVÉREK könyvkereskedése.